

Spasimir Domaradzki

Siódme przedterminowe wybory parlamentarne w Bułgarii

27 października w Bułgarii odbędą się siódme od kwietnia 2021 r. przedterminowe wybory parlamentarne. Zgodnie z konstytucją po trzech próbach utworzenia rządu prezydent Rumen Radew powołał rząd tymczasowy, na czele którego po raz drugi stanął Dimitar Gławczew. Pomimo politycznego pata, w jakim od 2021 r. znajdują się bułgarskie partie polityczne, następne wybory parlamentarne odbędą się w cieniu ostrej wewnątrzpartyjnej walki politycznej o kontrolę nad Ruchem na rzecz Praw i Wolności, a także w sytuacji osłabienia partii reformatorskich Kontynuujemy Zmianę – Demokratyczna Bułgaria oraz zarzutów o kupowanie głosów przed wyborami, kierowanych pod adresem Deljana Peewskiego.

Kolejne wybory są konsekwencją braku możliwości utworzenia rządu przez elity polityczne wyłonione w szóstych przedterminowych wyborach parlamentarnych. Największe szanse na utworzenie rządu miała partia byłego premiera Bojko Borisowa Obywatele na rzecz Europejskiego Rozwoju Bułgarii – Związek Sił Demokratycznych (*Граждани за европейско развитие на България – Съюз на демократичните сили*, GERB-SDS). Podczas lipcowego głosowania nad zaproponowanym przez GERB-SDS rządem, z premierem Rosenem Zeljazkowem na czele, doszło do rozłamu w szeregach Ruchu na rzecz Praw i Wolności (*Движение за права и свободи*, DPS) (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 1193](#)). Poparcia rządowi udzielił Deljan Peewski, jeden z dwóch współprzewodniczących DPS, na którego Stany Zjednoczone nałożyły sankcje na mocy ustawy Magnitskiego. Przeciw opowiedziało się czternastu posłów Ruchu, popierających honorowego przewodniczącego DPS Ahmeda Dogana, który mimo że formalnie jest poza polityką, konsekwentnie utrzymuje swoje wpływy w DPS.

W tle kolejnych prób utworzenia rządu przez partie Kontynuujemy Zmianę – Demokratyczna Bułgaria (*Продължаваме промяната – Демократична България*, KZ-DB) oraz Jest Taki Naród (*Има такъв народ*, JTN) rozpoczęła się walka o kontrolę nad DPS. Większość struktur lokalnych oraz wyborców partii popiera Ahmeda Dogana, jednak to Deljanowi Peewskiemu – za sprawą wpływów w sądownictwie – udało się przejąć nazwę partii i zarejestrować do wyborów ugrupowanie Ruch na rzecz Praw i Wolności – Nowy Początek (*Движение за права и свободи – Ново начало*, DPS-NP). Zwolennicy Dogana utworzyli Alians na rzecz Praw i Wolności (*Алианс за права и свободи*, APS). W rywalizacji o głosy wyborców Peewski postrzegany jest jako jeden z najsilniejszych polityków w Bułgarii, posiadający wpływy również w prokuraturze i rządzie, a w szczególności w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, który sięga ponadto po argumenty siłowe, takie jak przeszukania, areszty i zastraszanie przeciwników politycznych z APS oraz oligarchów z otoczenia Dogana.

Wyzwaniem w kontekście organizacji wyborów w Bułgarii są także oskarżenia o „kupowanie głosów”, formułowane przede wszystkim przez organizacje pozarządowe oraz przedstawicieli KZ-DB. Są one kierowane do ministra spraw wewnętrznych Atanasa Iłkova, łączonego z Peewskim, nie tylko ze względu na brak zdecydowanych działań, ale również za wspieranie procedury „kupowania głosów” na rzecz DPS-NP.

Sondaże przedwyborcze w Bułgarii

Partia	Alpha Research 18-24.09.2024 ¹	Mediana 14.10.2024 ²	Galup International 28.9-6.10.2024 ³
GERB-SDS	23,9	24,5	25,7
Odrodzenie	14,2	13,7	14,6
KZ-DB	14,4	12,1	16,6
DPS-NP	6,6	5,0	6,9
APS	7,9	8,7	8,3
BSP-ZL (Bułgarska Partia Socjalistyczna – Zjednoczona Lewica)	6,3	8,8	7,1
JTN	5,4	7,0	6,3
Niebieska Bułgaria	2,6	3,0	1,1
MECZ (Moralność, Jedność, Honor)	2,8	2,4	3,7
Wielkość	3,3		3,2
Inna		3,3	5,7
Nie popieram nikogo		11,4	

Komentarz

Sondaże wyborcze wskazują na kolejną wygraną partii GERB, która zwiększa swoją przewagę nad konkurentami. Jeżeli prognozy się potwierdzą, pierwszą ważną konsekwencją wyborów będzie rywalizacja między prorosyjską partią Odrodzenie (*Възраждане*) a koalicją ugrupowań reformatorskich KZ-DB o drugie miejsce w parlamencie. Wynik ten jest szczególnie istotny dla partii KZ-DB, która nie jest w stanie odzyskać zaufania części swojego elektoratu po krótkotrwałych rządach z GERB (zob. [„Komentarze IeŚ”, nr 865](#) oraz [„Komentarze IeŚ”, nr 1094](#)).

Pomimo deklaracji ze strony GERB, że współpraca z Odrodzeniem jest niemożliwa, należy pamiętać, że premier Borisow niejednokrotnie wchodził w formalną (ze Zjednoczonymi Patriotami w latach 2017-2021) oraz nieformalną (z Ataką po 2009 r.) współpracę z ugrupowaniami radykalnymi. Były to jednak krok, który zostałyby negatywnie odebrany przez zachodnich partnerów w kontekście obecnej sytuacji międzynarodowej.

Dla Borisowa nadal optymalnym partnerem do utworzenia koalicyjnego rządu byłoby ugrupowanie KZ-DB. Chociaż przedstawiciele reformatorów nie odrzucają jednoznacznie takiej opcji, kluczowe znaczenie dla ich

¹ https://btvnovinite.bg/bulgaria/alfa-risarch-sedem-partii-vlizat-v-sledvashtija-parlament-tri-sa-blizo-do-chertata.html?p=1&utm_source=article_page_break&utm_medium=article&utm_campaign=page_break_reload#page_break_1

² <https://www.investor.bg/a/516-politika/402429-mediana-7-partii-vlizat-v-parlamenta-ako-izborite-byaha-dnes>

³ <https://www.mediapool.bg/galap-9-politicheski-sili-imat-shans-za-parlamenta-news364005.html>

stanowiska w sprawie powyborczej koalicji będzie miał wynik wyborczy. W bułgarskich mediach lansowana jest wręcz teza, że bez rządu GERB-SDS z KZ-DB Bułgarię czekają kolejne wybory.

Jak wskazują sondaże wyborcze, istnieje duże prawdopodobieństwo, że zarówno DPS-NP, jak i APS uzyskają miejsca w nowym parlamencie. W takiej sytuacji dojdzie do utrwalenia rozłamu w byłym DPS, który dotychczas był najbardziej stabilnym ugrupowaniem na bułgarskiej scenie politycznej od 1989 r. Oznaczałoby to również pojawienie się nowych konfiguracji politycznych. Z kolei pozostanie DPS-NP poza parlamentem mogłoby gwałtownie osłabić wpływy Peewskiego w bułgarskiej polityce.

Niejasna pozostaje sytuacja mniejszych ugrupowań, które są blisko czteroprocentowego progu wyborczego. Trwający od 2021 r. kryzys polityczny pokazał dużą zmienność postaw bułgarskich wyborców, która przekłada się na gwałtowne wzrosty oraz spadki poparcia. Sondaże wskazują, że BSP-ZL oraz JTN przekroczą próg wyborczy, z kolei ewentualne przekroczenie tego progu przez Wielkość odbędzie się kosztem poparcia dla Odrodzenia, BSP-ZL oraz JTN.

Kolejne wybory nie gwarantują ustabilizowania sytuacji politycznej. Rozłam w DPS oraz spora liczba partii, które uplasowały się wokół czteroprocentowego progu wyborczego, dodatkowo poszerzają opcje możliwych koalicji, uzależnionych od wyników wyborczych. Ponadto, jeżeli dla Bojko Borisowa głównym celem politycznym pozostanie dalsza polityczna marginalizacja ugrupowań reformatorskich KZ-DB, to GERB może poświęcić możliwość rządzenia na rzecz dalszego osłabiania KZ-DB, tak jak uczynił to po ostatnich wyborach w czerwcu tego roku.

Częste wybory parlamentarne w Bułgarii mają negatywny wpływ na społeczny odbiór demokracji parlamentarnej jako mechanizmu gwarantującego sprawne funkcjonowanie państwa. Według badania Gallup International z przełomu września i października 2024 r. ponad dwie trzecie respondentów nie wierzy, że kolejne wybory będą wolne i uczciwe⁴. Biorąc pod uwagę społeczne rozczarowanie sytuacją polityczną, obawy o uczciwość wyborów, przykłady wykorzystywania instytucji państwowych do uzyskania korzyści politycznych, ostrą walkę polityczną oraz słabnący potencjał ugrupowań reformatorskich do mobilizacji elektoratu, można oczekiwać niskiej frekwencji wyborczej, która będzie korzystna dla GERB oraz ugrupowań posiadających zdyscyplinowany elektorat.

---

⁴ <https://bntnews.bg/news/galap-naglasite-kam-chestnostta-na-izborite-ostavat-predimno-negativni-1297279news.html>